

EZ TEMATU TXINAKO SAGUZARREKIN

GLOBALIZAZIOAK EKARRIKO DIZUE 2019-NCOV ETA IZURRI GEHIAGO

Munduko Osasun Erakundeak 2019-nCoV deitzen du 2020. urte hasierako osasun alarmaren erruduna, Wuhan go koronabirusa deitzen dio euskarazko Wikipediak, Txinako gripe berria entzun daiteke kalean... Hedabideek krisiaren jarraipenaz antolatuta duten espektakularekin, esango litzateke pandemia katastrofiko heldu dela. Oraingoan birus berri batek zabalduko pneumonia epidemia da, globalizazioaren albo kalteetako bat. Kalte larria, hori bai.

PELLO ZUBIRIA KAMINO

Asko dira egunero begirada bat ematen diotenak AEBetako Johns Hopkins institutuak interneten daukan mapa interaktiboari: 2019-nCoV koronabirusaren eraginak –kutsatuak, hilak eta sendatuak mundu osoan bezala herrialdeka– jarraian eguneratzen ditu, Munduko Osasun Erakundeak eta AEBetako eta Txinako agintariek eskainitako azken datuekin. XXI. mendeko bigarren hamarkadan, munduko zoko batean agertutako birus berri bat planeta osora nola –hegazkinez, prefosta– zabalduz doan behatu dezakegu une oro.

Zortzi astetan dozenaka milaka jende kutsatu eta milaka erdi bat hiltzeaz gain, inon ikusi gabeko berrogeialdi eta setio egoerak ikusi dira Txinako Wuhan eta beste hiri handietan eta beste herrialdeak hasi dira Txinarekiko mugak ixten ez bada bai gogortzen. Gaur munduko ekonomiaren motor nagusia den erraldoiaren hazkundera berehala kaltetu du, txinatarrekiko xenofobia indartzen ikusi da... Panikoa. Espektakulua ere bai.

Asko aipatu da koronabirusa Wuhan go Huanan merkatutik hasi zela zabalitzen, azoka hartan erakusten eta saltzen diren animalia basatiren batetik gizakira jauzi eginda. Sugeez hitz egin zen aurrena, geroago saguzarra azaldu da munduaren aurrean izurri berriaren errudun.

Monthly Review aldizkarian Rob Wallace epidemiologoak dioenez, Mendebaldeko jendeon aurreiritziei ondo dagokien arren epidemiaren errua egozte

urruneke txinatar ustez atzeratuek klase guztietako animalia basatiak jateko omen daukaten ohiturari, lehenbiziko 2019-nCoV kasuak azoka horretatik aparte azaldu omen ziren eta azoka horretan bertan ere kutsatze kasu asko gertatu ziren txerrien salerosketan ari zirenen artean.

Sukar afrikar epidemia batek Txinako txerrien erdiak hil zituen justu iazko urtean eta honen birusaren inguruan osatu ahal izan da koktel hilgarri berria. *Big Farms Make Big Flu* (Granja handietatik, gripe handiak) liburuaeren egilea den Wallacek dio Txinako merkatuetan elkarren ondoan saltzen direla inguruetako *betiko* ehizakiak, nekazari txikien ekoizpenak eta laborantza edo akuikultura industrialetako produktuak, garen eredu kontrolgabe baten irudi.

Basoan, espezie jakin batean ohikoa den birus batek gizakiarengana jauzi egite horretan, Wuhandik oraingoan zabaldu den suteak badu hein batean antza aurretik Ebolarekin Kongon gertatuarekin. Globalizazio neoliberalak mundu osoan gogortu du natur baliabide guztiei etekin ekonomikoa ateratzeko presioa, urari edo mineralei bezala soro eta basoei. Eragiten dituen hondamendi ekologikoei gehitu behar zaie oihanetako abereen artean ohikoak diren patogenoek inguru zibilizatuetera jauzi egitea, gero gurutzatzeko nekazaritza industrialak granja erraldoietera abereen artean mutatu diren beste patogenoekin.

“Txina ez da salbuespena”, dio Wallacek, “AEBak eta Europa ere izan dira gripe mota berrien habia, H5N2 eta H5Nx duela gutxi; haien multinazional eta esku-makil neokolonialek eragin dute Ebola zabaltzea Afrika Mendebaldean eta Zika Brasilen. AEBetako osasun agintariek agro-industria babestu zuten H1N1 eta H5N2 izurrien garaietan”.

LUR OSOA, HESIRIK GABEKO PANGEA

Le Partage ezkerreko aldizkariak 2019-nCoV izurria historiaren testuinguruan kokatu nahian idatzi duenez, epidemiak Neolito Arotik datoz; aski fenomeno berria dira beraz gizakion eboluzioaren kate luzean. *Homo Domesticus* liburua idatzia duen James C. Scott antropologoaren hitzak hartuz, “ia gaixotasun kutsakor guztiak azken hamar mila urteotan agertu dira, asko duela bost mila urte eta *zibilizazioaren emaitza* dira. Kolera, barizela, elgorria, gripea, baztanga, agian paludismoa ere bai, agertu dira hiritartzearekin eta nekazaritzarekin”.

Scotten arabera, gizakiok 26 gaixotasun partekatzen ditugu oiloekin, 32 arratoi eta saguekin, 35 behorrekin, 42 txerriekin, 46 ardi eta ahuntzekin, 40 behiekin eta 65 etxekotuen artean gure lagun zaharrena den txakurrarekin. Zehazki gripea lotuta omen dago duela 4.500 urte inguru etxekotu genituen uretako hegaztiekin. Txinako hego-ekialdea denez oso aspalditik munduan gizaki, txerri, oilo, ahate, antzara

INDONESIAN ERE

2019-NCOV
KORONABIRUSARI HESIA
JARRI NAHIAN: TXINATIK
IRITSITAKO BIDAIARIAK
DESINFECTATZEN.

eta animalia basatien kontsumo gehien metatzen duen gunea, ez da harritzekoa bera izatea hegaztietatik eta txerrietatik abiatutako gripe berrien laborategia.

Europarroi dagokigunez, aspalditik ezagunak dira hainbat izurri nabarmen. Esaterako, Kristo Aurreko 430. urtetik 426ra bitartean, Atenasek bat izugarri handia jasan zuen, Persiatik gerran etorritako tropen harremanetik iritsia. XIV. mendean Europan sartu zen –Genoako portutik, diotenez– izurri beltza, bubonikoa ere deitua, kontinenteko biztanleen artean sekulako sarraskia eraginez; ondoko mendeetan ere behin eta berriro berragertuz. Izurriok mundializazioaren hasierarekin jauzi izugarri bat egin zuten. Duela 500 urte Europak bere itsasontziak bidaltzen zituen Ipar eta Hego Ameriketara, Asiara eta Afrikara. Eta ordura arte ekologiaren ikuspegitik ia

isolatuta egondako kontinenteak berriro lotu zituzten, ez haien lurzoruak batuz baina bai batetik bestera landareak, animaliak, birusak eta baita kulturak ere zeramatzen gizakien bidez. Oso berandu hasi gara jakiten zenbateraino sarraskitu zituzten Ameriketako biztanleak konkistatzaileek eramandako gaixotasun kutsakorrek: ordurako guk, europarrok, mende luzeetako hautespen naturalez elgorri, barizela, errubeola eta beste hainbat gaixotasunen kontrako immunizazio maila bat lortua geneukan.

Ez da aspaldi ospatu zela *gripe espainiarra* deituaren mendeurrena, Lehen Mundu Gerraren ostean munduan dozenaka milioika biktima eragin zituen harena. Orduan jendeak ez zuen hegazkinez bidaiatzen. Aldiz, mugikortasun totala ezin eztabaidatuzko balio sakratu bihurtuta dago 2020an. Oso antzinako

denboretan, duela 540 milioi urte, planetako lehor guztiek osatzen bazuten geroago kontinentetan zatitzen joan den Pangea izeneko kontinente bakarra, gaur mugikortasun totalak Lurra berriro bilakatu du Pangea bakar. Honek planetaren ekologia osoan –gizakiongan barne– eragin behar dituen astinduen erakusle berri bat da Wuhaneko pneumonia, baina etorriko dira gehiago.

Azkenean, zein hilgarri suertatuko ote da 2019-nCoV izurritea? Zorrotzegi ala bigunegi ari ote dira agintariak? Rob Wallace biologo eta epidemiologoak urtarill amaieran laburbildu zuenez, “oraindik ez ditugu ezagutzen ez gaixotasunaren jatorri zehatza, ez kutsatze ahalmena, ez harentzako tratamenduak, horrek azaltzen du zergatik dauden 2019-nCoV-az hain alarमतuta epidemiologoak bezala osasungintzako agintariak”. ●

ZINKUNEGI OPTIKA

Hernani 23 · 20004 Donostia
T. 943 420 624
info@zinkunegioptika.com
www.zinkunegioptika.com

f t